

SITOWISE

VT 12 ja VT 9 raitiotiesiltojen asemakaava nro 8933

Kasvillisuus-, luontotyyppi- ja hyönteisselvitys

Päiväys 4.9.2023

Laatija Lauri Erävuori ja Jaakko Kullberg

Projektinumero YKK67824

4.9.2023

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Selvitysalue	3
3	Menetelmät	4
	3.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys	4
	3.2 Hyönteiselvitys.....	5
4	Alueen yleiskuvaus	6
5	Kasvillisuus ja luontotyypit	8
	5.1 Huomionarvoiset lajit	11
	5.2 Haitalliset vieraslajit.....	12
6	Hyönteiset.....	12
	6.1 Ahdeyökkönen.....	13
	6.2 Mäkihiilikoi	13
	6.3 Muu hyönteislajisto	14
7	Yhteenveto	14
8	Lähteet	15

4.9.2023

VT 12 ja VT 9 raitiotiesiltojen asemakaava nro 8933

1 Johdanto

Tämä selvitys on tehty Tampereen kaupungin toimeksiannosta Tampereen VT 12 ja VT 9 raitiotiesiltojen asemakaavan laatimiseen liittyen. Asemakaavan tavoitteena on luoda edellytykset Linnainmaan raitiotielinjan Teiskontien ja valtatie 9 ylittävien siltojen rakentamiselle maisema-, virkistys-, luonto- ja vesistöarvot huomioiden. Kaavan suunnitteluala koostuu kahdesta osa-alueesta. Tämä selvitys koskee kaava-alueen itäistä osa-aluetta, VT9:n ja Aitolahdentien välistä aluetta käsittäen liikennealueiden välittömän lähiympäristön.

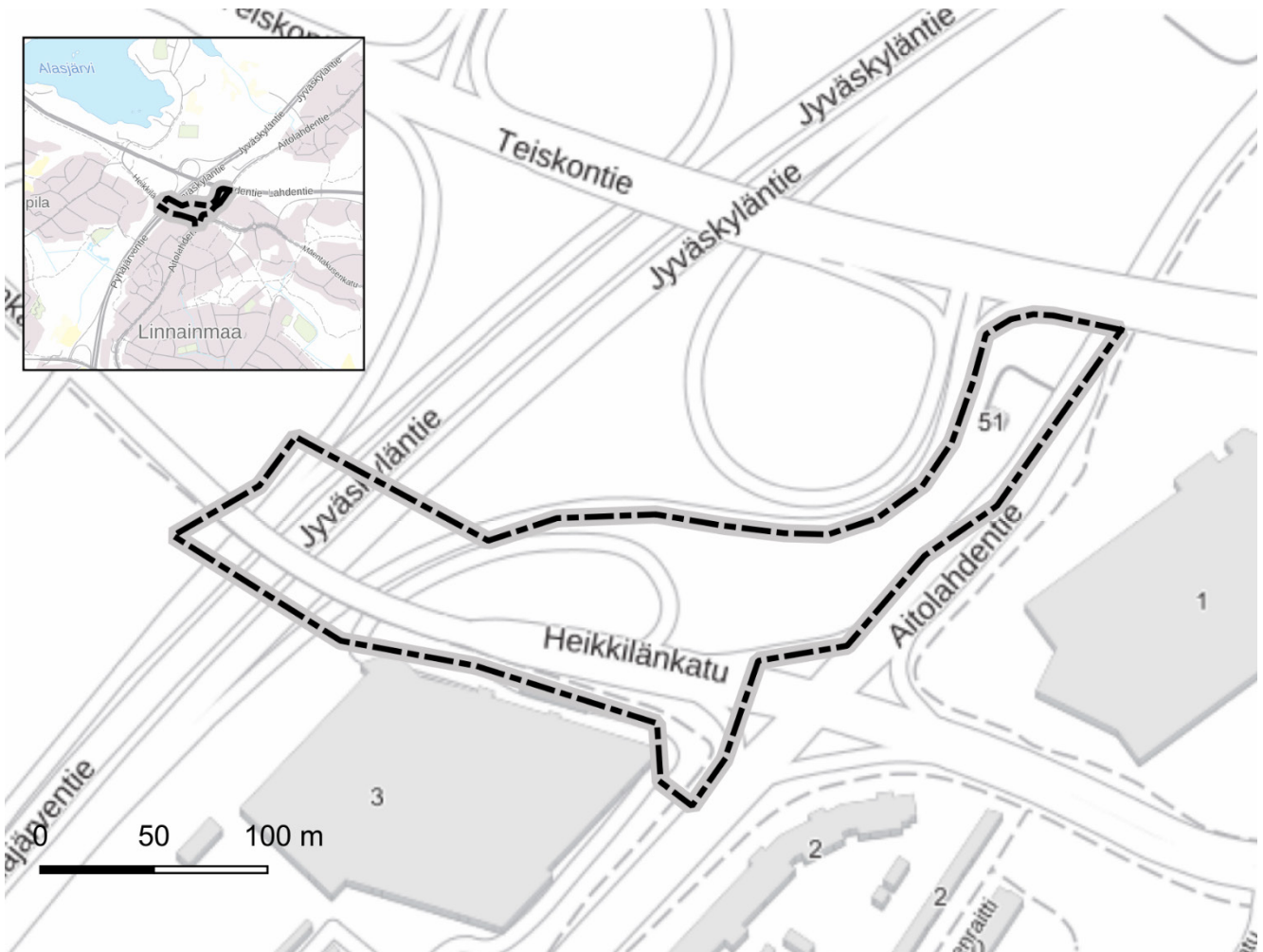
Tämä luontoselvitys käsittää selvitysalueen kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen sekä hyönteiselvityksen.

2 Selvitysalue

Selvitysalue on kooltaan noin 2,6 hehtaaria. Alue sijoittuu Teiskontien ja Jyväskyläntien risteysalueelle rajautuen edellä mainittuihin teihin sekä Heikkilänkatuun ja Aitolahdenkatuun (Kuva 1). Selvitysalue on luonteeltaan tiealueita sekä niiden lähiympäristön muuttuneita, avoimia tai puoliavoimia ympäristöjä.

4.9.2023

Kuva 1. Selvitysalueen rajaus. Taustakarttana Maamittauslaitoksen taustakartta (2023).

3 Menetelmät

Lähtöaineistona on käytetty karttoja ja ilmakuvia. Aiemmat mahdolliset lajihavainnot alueelta tarkistettiin lajitietokeskuksen Laji.fi -palvelusta (20.5.2023) sekä Tampereen rajapinta-aineistoista (1.6.2023). Selvityksen toteuttivat FM biologi Lauri Erävuori ja FM biologi Jaakko Kullberg Sitowise Oy:stä.

3.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

Maastossa rajattavina arvokkaina kohteina huomioitiin kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta:

4.9.2023

- Luonnonsuojelulain 29 § mukaiset suojeltavat luontotyyppit
- Vesilain 2 luvun 11 § mukaiset suojeltavat vesiluontotyyppit
- Metsälain 10 § mukaiset metsäluonnon erityisen tärkeät elinympäristöt
- Luontotyyppien uhanalaisuusluokituksen mukaiset uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyyppit sekä lajien uhanalaisuusluokituksen mukaiset uhanalaiset ja silmälläpidettävät sekä alueellisesti uhanalaiset lajit.
- Alueellisesti ja paikallisesti edustavat luontokohteet (mm. perinneympäristöjen luontotyyppit, iäkästä puustoa sisältävät kohteet, geologisesti arvokkaat muodostumat)

Tunnetut ja maastotyössä löydetyt arvokkaat kohteet arvoettiin luontoarvojen perusteella. Kohteiden arvotuskriteereinä käytettiin kohteen edustavuutta, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta ja uhanalaisuutta. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen toteutti FM biologi Lauri Erävuori.

3.2 Hyönteiselvitys

Hyönteisten osalta tärkeintä on selvittää luonnonsuojeluasetuksen erityisesti suojeltavista lajeista ainakin lähialueilla esiintyvät ahdeyökkösen ja mäkihiilikoin esiintyminen alueella. Ensimmäisessä vaiheessa tunnistettiin alueella esiintyvät ja siihen rajautuvat ahdeyökköselle tai mäkikoille sopivat ympäristöt: hiekkaiset paahdeympäristöt, kuten joutomaat sekä mäkihiilikoille sopivat metsäapilaa kasvavat paahteiset ketomaiset alueet. Elinympäristöjen ja ravintokasvien esiintyvyyden perusteella tehtiin varsinaiset lajiselvitykset.

Ahdeyökköstä etsittiin iltahämärästä noin kello 03:00 saakka haavimalla käyttäen voimakasta otsalamppua. Mäkihiilikoita etsittiin sekä toukkajälkiä etsimällä että haavimalla metsäapilakasvustoja. Monin paikoin metsäapilakasvustot oli tienvarsilla niitetty tai ne olivat paahteisimmilla paikoilla kärsineet kuivuudesta.

4.9.2023

Huomionarvoisten lajien lisäksi alueen hyönteislajisto kartoitettiin yleisellä tasolla haavimalla niitä lennosta ja kasvillisuudesta. Merkittävien ravintokasvien perusteella arvioitiin alueen potentiaalia hyönteisille laajemmin. Hyönteisselvityksen toteutti FM biologi Jaakko Kullberg. Hyönteiskartoitukset tehtiin 9. ja 10. heinäkuuta. Kartoituspäivät olivat aurinkoisia, öitä vasten sää pilvisty. Lämpötila oli noin 12-19 astetta.

4 Alueen yleiskuvaus

Selvitysalue on luonteeltaan kauttaaltaan voimakkaan ihmistoiminnan muokkaamaa ympäristöä, joka käsittää teiden ja katujen varsien ympäristöjä. Valtaosa tiealueisiin rajautuvista ympäristöistä on avointa, joutomaiden luonnehtiman kasvillisuuden vallitsemaa ympäristöä käsittäen tiepenkereitä sekä tasamaita. Teiskontien rampin varressa on puustoista ympäristöä, jonka reunassa virtaa rannoiltaan reheväkasvustoinen oja. Selvitysalueella ei ole luontaisia ympäristöjä lainkaan eikä siten myöskään uhanalaisia luontotyyppejä luonnonsuojelulain tai vesilain kohteita. Selvitysalue on ollut pääosin peltoa 1970-luvulla, koillisosa on ollut puustoista ympäristöä. 1980-luvun lopulla selvitysalue on ollut lähes kauttaaltaan rakennusaluetta. Länsiosa on ollut edelleen peltoa ja koillisosassa on ollut yksittäinen rakennus. Sittemmin loputkin peltoalueet on rakennettu.

Teiskontien ja Jyväskylätien rakentamisen yhteydessä osa rampeista on rakennettu kasatuille maapenkereille. Samassa yhteydessä teiden kuivatusta varten on kaivettu oja, joka on lyhyelti avo-ojana, muutoin putkitettuna. Ojan varteen ja rampin maavallin luiskaan on sittemmin kehittynyt puustoinen ympäristö.

4.9.2023

Kuva 2. Selvitysalueen ilmakekuva 2022 (Tampereen kaupunki). Selvitysalue käsittää tieympäristöjä ja niihin kytkeytyviä, muokattuja ympäristöjä.

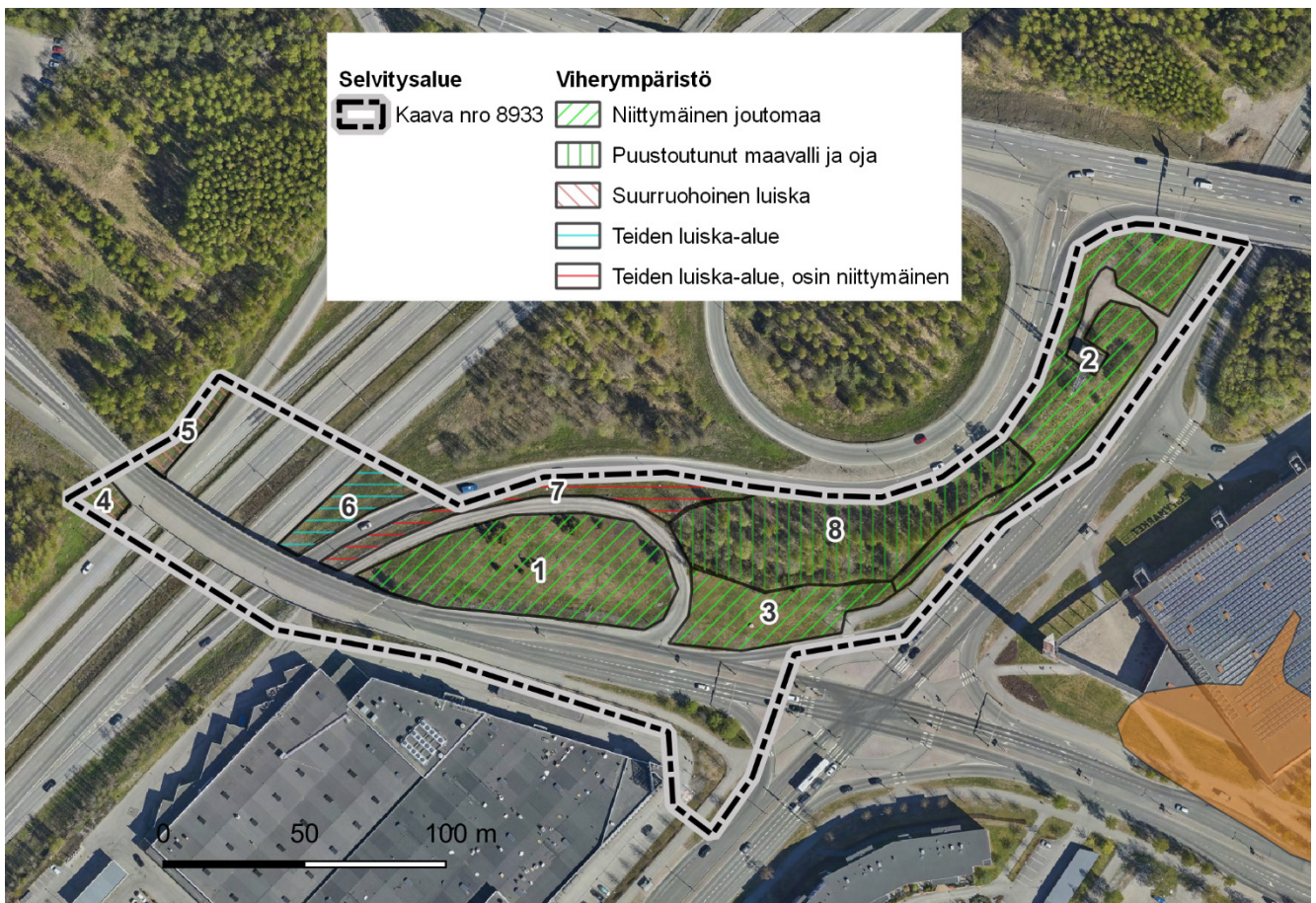
Kuva 3. Teiden varret ovat avointa tai puoliavointa niittymäistä tai suuruhoista ympäristöä. Puustoisien tiepenkereen alareunassa on kaivettu oja, jonka reunustat ovat pensaikkoiset.

4.9.2023

5 Kasvillisuus ja luontotyytit

Selvitysalueen kasvillisuutta luonnehtii voimakas kulttuurivaikutteisuus eikä alueella esiinny luonnollisia luontotyyppijä. Avoimet, kulttuurivaikutteiset niittymäiset ympäristöt ja suurruohoiset alueet ovat kehittyneet ilmeisesti jokseenkin luontaisesti teiden rakentamisen jälkeen. Selvitysalue kuvioitiin vallitsevan ympäristötyypin mukaan. Pienialaisia, katuvarsien viherlaikkuja ei ole erikseen kuvioitu (Kuva 4).

Kuva 4. Selvitysalueen ympäristötyypit.

Kuvio 1 käsittää Heikkilänkadun ja Jyväskylätien rampin välisen niittymäisen liittymäalueen, jonka reunaosassa kasvaa yksittäin mahdollisesti istutettuja kuusia. Kasvillisuus lienee luontaisesti kehittyntä joutomaiden kasvillisuutta, alue on ollut aikanaan peltoa. Kuivempana ympäristönä kasvillisuus on osin

4.9.2023

heinävaltaista ja aukkoisempaa ja paikoin pietaryrtin, vadelman, maitohorsman, siankärsämön, koiranputken ja hiirenvirnan vallitsemaa rehevämpikasvuista ympäristöä. Heinäisillä osilla valtalajeina ovat nurmirölli ja nurmilauha, paikoin esiintyy myös kastikkaa ja timoteitä sekä nurmipuntarpäätä. Rampin laiteilla on pienialaisesti matalakasvuisempia, aukkoisia, hiekkapohjaisia kohtia. Komealupiinia esiintyy yksittäisinä laikkuina alueen reunaosassa.

Kuvio 2 käsittää selvitysalueen koillisosan avoimen pengeralueen. Penkereen alustaa niitetään kadun reuna-alueena. Penkereen rinteet ovat kasvipeitteisiä, penkereen päällä on osin hiekkaista, kasvitonta pintaa ajotien reunamilla. Lajisto on tavanomaista joutomaiden lajistoa vallitsevina pietaryrtti, maitohorsma, paimenmatara, isonokkonen, pelto-ohdake, ojakärsämö, siankärsämö, puna-apila, pujo, voikukka sekä komealupiini, jota esiintyy koko kuvion alueella hajanaisesti. Kuvion eteläreunassa esiintyy metsäapilaa jokseenkin yhtenäisesti.

Kuva 5. Kuvion 1 avointa, niittymäistä kasvillisuutta.

4.9.2023

Kuva 6. Kuvio 2 käsittää avointa joutomaan kasvillisuutta, jossa vallitsevana ovat pietaryrtti, nurmilauha ja komealupiini.

Kuvio 3 on joutomaata tai nurmimaista aluetta, jota ilmeisesti myös niitetään aktiivisesti. Lajisto on tavanomaista joutomaalajistoa. Reunoilla, niittoalueen ulkopuolella kasvaa pietaryrttiä, seittitakiaista, siankärsämöä, leskenlehteä sekä pujoa. Ojan reunustassa kasvaa nauhamaisesti komealupiinia.

Kuviot 4 ja 5 ovat Jyväskylätien reunaluiskia. Kasvillisuus on samankaltaista kuin kuviolla 2 suurruohoisuuden ollessa vallitsevaa.

Kuva 7. Kuvion 3 niitettyä osaa. Puustoinen alue on kuvion 8 ojanvartta. Kuviot 4 ja 5 ovat Jyväskylätien sillan pielen reunaluiskia.

Kuvio 6 on osa tiealuetta, joka on osin aukkoista ja hiekkapohjaista, osin tyypillistä matalakasvuista, niitettävää tienvarsikasvillisuutta.

4.9.2023

Kuvio 7 on maitohorsmavaltaista, korkearuohoista joutomaakasvillisuutta, ja länsiosastaan kuvion 1 kaltaista, niittymäistä kasvillisuutta.

Kuva 8. Kuvion 7 itäistä osaa, jossa tieluiska on korkeakasvuista ruohovartista joutomaalajistoa. Kuvio 8 on puustoinen ojanvarsi ja maapenkereen luiska.

Kuvio 8 on Teiskontien rampin ja Aitolahdenkadun väliin jäävällä tiestön yhteydessä rakennetulla penkereellä. Kuvio käsittää penkereen puustoutuneen osan sekä kuivatusojan. Ylispuina on yksitäisiä koivuja valtaosan vallitsevasta nuoresta puustosta muodostuessa haavasta, harmaalepystä ja nuoremmista koivuista. Kenttäkerros on osin aukkoinen käsittäen mm. ahomansikkaa, vuohenputkea, komealupiinia, metsäalvejuurta ja ojanvarressa korpikaislaa, suokortetta ja kastikkaa. Vesiuoma ei ole luonnontilainen, vaan kaivettu oja, joka on molemmista päistään putkitettu.

5.1 Huomionarvoiset lajit

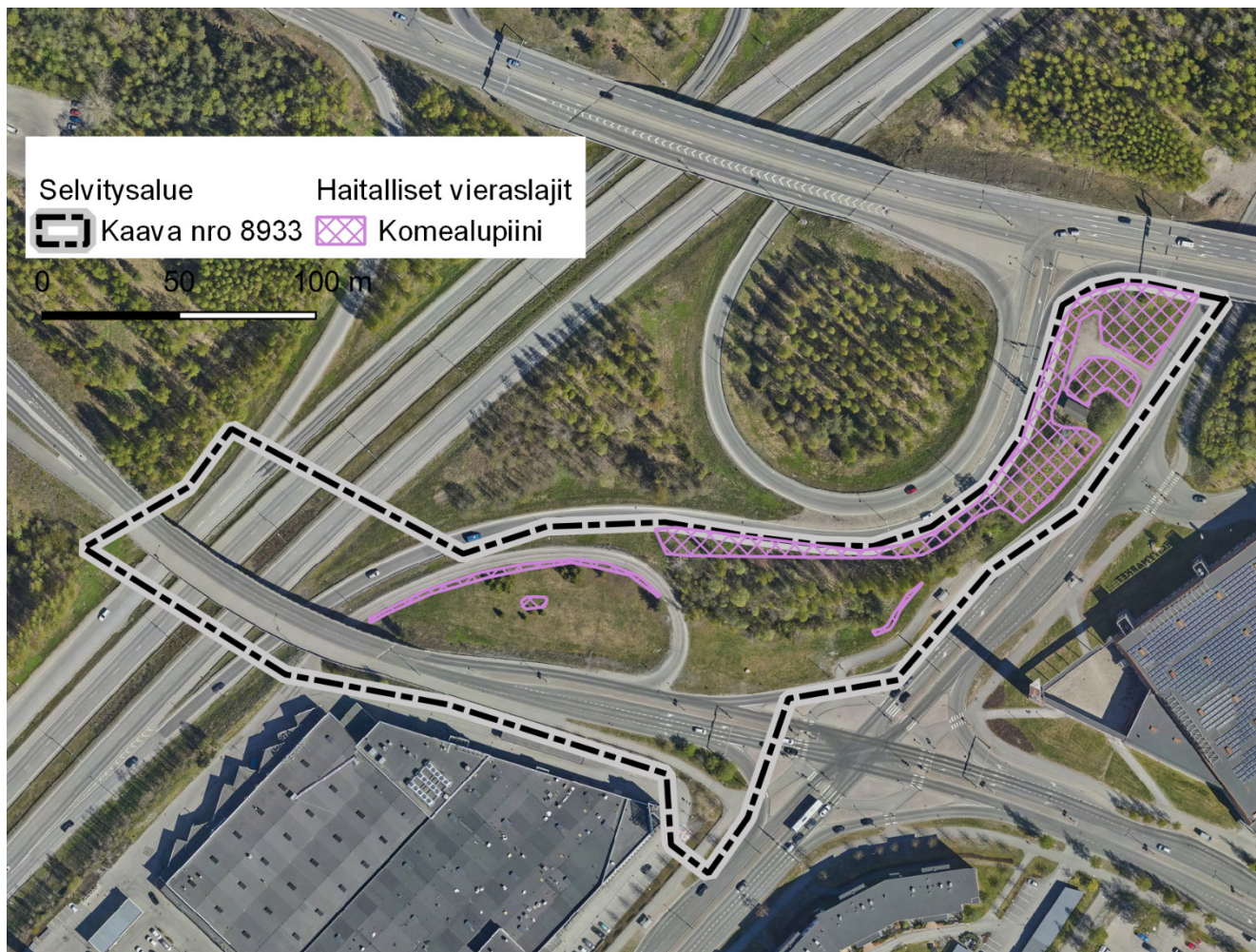
Selvitysalueella ei esiinny huomionarvoista kasvilajistoa eikä selvitysalueelta ole aikaisempia havaintotietoja huomionarvoisesta kasvilajistosta Lajitietokeskuksen aineistoissa tai Tampereen kaupungin aineistoissa.

4.9.2023

5.2 Haitalliset vieraslajit

Komealupiinia esiintyy laajalti selvitysalueella. Lajia esiintyy tasaisesti kuvioilla 2, 3 ja 8 sekä kuvion 7 itäosassa. Kuviolla 1 komealupiinia esiintyy hajanaisina kasvustoina.

Kuva 9. Komealupiinin esiintymisalueet selvitysalueella.

6 Hyönteiset

Selvitysalueelta ei tavattu uhanalaisia tai direktiivilajeihin kuuluvia hyönteislajeja eikä selvitysalueelta ole aikaisempia tietoja uhanalaisista tai suojelluista hyönteislajeista. Alueen hyönteislajisto oli ainakin perhosten ja kovakuoriaisten perusteella Tampereen alueelle hyvin tavanomaista, avoimille ruderaateille ja

4.9.2023

pientareille tyypillistä lajistoa. Kohteella ei rajauksen sisällä ollut mitään erikoisempaa kasvilajia (metsäapilaa lukuun ottamatta), jolta olisi voinut myöskään odottaa merkittävämpiä havaintoja erikseen käsiteltyjä uhanalaisia lajeja lukuun ottamatta.

6.1 Ahdeyökkönen

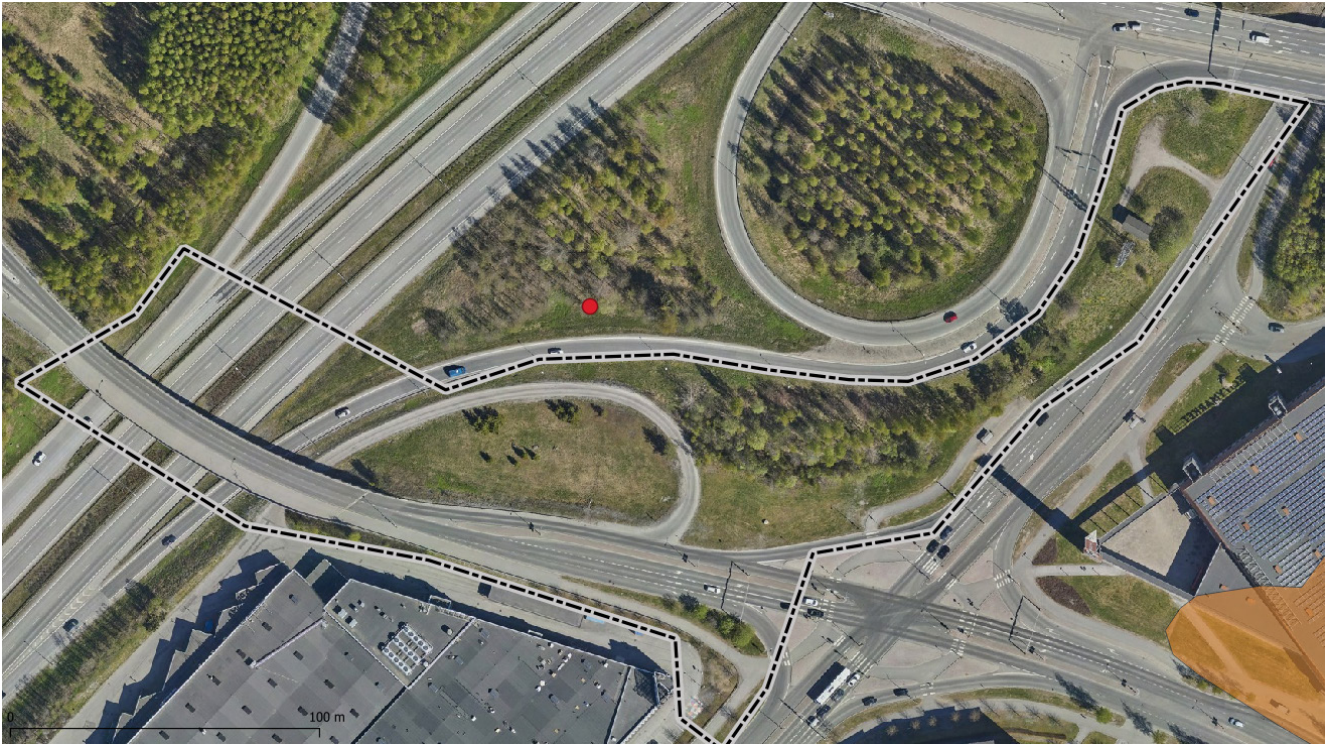
Ahdeyökköselle sopivaa kuivaa ja avointa hiekkaista tai ketomaista kasvillisuutta oli lähinnä ohuina juotteina tienvarsilla, mutta laajemmin kuvioilla 1 ja 3 (Kuva 4). Perhosia oli yöllä runsaasti lennossa ja ilma oli aluksi lämmin ja ahdeyökkönen olisi ollut hyvin havaittavissa, mutta yhtään yksilöä ei havaittu. Lajistollisesti ajoitus oli oikea ja laji oli ollut lennossa Tampereen seudulla jo yli viikon.

6.2 Mäkihiilikoi

Mäkihiilikoille sopivia metsäapilakasvustoja oli erityisesti kohteiden 1, 4 ja 7 kuivemmilla osilla sekä kohteen 8 tienreunassa (Kuva 4). Lajin tyypillisiä toukkajälkiä ei havaittu lainkaan ja sille sopivimmat paahteiset metsäapilakasvustot olivat paikoin osin kuivuneet. Tienvarren kohteen 7 kohdalta tien pohjoispuolelta saatiin kuitenkin yksi aikuinen mäkihiilikoi haaviin varsin rehevästä metsäapilakasvustosta (Kuva 10).

4.9.2023

Kuva 10. Mäkihiilikoin havaintopaikka. Paikka on merkitty punaisena pisteenä.

6.3 Muu hyönteislajisto

Ainoa muutoin mainitsemisen arvoinen laji on pikkutarhayökkönen (LC). Lajin toukkia oli runsaasti kohteen 2 länsireunan rinteillä kasvissa korkeissa keltanokasvustoissa (Kuva 4). Laji on levinnyt viime aikoina pohjoisemmaksi ja on tyypillinen rinnemaastojen paahdelaji, jota tavataan Tampereella paikoin runsaana sopivilla tienvarsi ja harjunrinteillä.

7 Yhteenveto

Kasvillisuus alueella on tyypillistä tienvarsien ja liittymäalueiden osin niittymäistä kasvillisuutta sekä suurruohokasvustoja koostuen kulttuurilajistosta. Selvitysalueella ei esiinny huomionarvoisia kasvilajeja eikä uhanalaisia, luonnonsuojelulain tai vesilain luontotyyppejä.

Kohteen matalakasvuisilla paahteisilla kohdilla on merkitystä tavanomaiselle keto ja niittylajistolle, joka sekin harvinaistuu elinympäristöjen katoamisen ja laadun

4.9.2023

heikkenemisen sekä vieraslajien leviämisen takia. Kasvillisuuden perusteella selvityskohteella on sopivia elinympäristöjä sekä karuilla hiekkaisilla paikoilla elävälle ahdeyökköselle että paahteisia metsäapilakohteita vaativalle mäkihiilikoille. Matalakasvuisten ketomaisten tienpientareiden niittoa ei tulisi mäkihiilikoin takia tehdä ennen heinäkuun puoliväliä ja karuimmat kohteet voisi jättää kokonaan niittämättä, koska niitto levittää lupiinin siemeniä.

Alueen jatkosuunnittelussa tulee huomioida komealupiinin esiintyminen, ja rakentamistoimien yhteydessä tulee huolehtia kasvumaan asianmukaisesta käsittelystä.

Alueella on joutomaan kaltaisia niittymäisiä avoimia ympäristöjä. Suosituksena on, että alueelle suunnitteilla olevan raitiotieyhteyden rakentamisessa suositetaan avoimina pidettävillä raitiotien reunustoilla ketomaista tai niittymäistä kasvillisuutta ja vältetään maisemoinnissa multamaan tai muiden rehevien kasvualustojen käyttöä, joissa kasvillisuus vaatii jatkuvaa hoitoa (niitto/leikkaus) ja mahdollistaa komealupiinin asettumisen kasvumaalle kuivempaa, hiekkapohjaista kasvumaata paremmin.

8 Lähteet

LAJI.FI 2023: Suomen Lajitietokeskus. Havaintotiedot selvitysalueelta.

Tampereen kaupunki 2023. Tampereen rajapintapalvelut (lajiesiintymät). 15.5.2023.

